

Betreft: onderzoeksrapport rekenkamer BsGW en gemeenten: werk aan de winkel

Geachte raadsleden,

De rekenkamer Venlo biedt u hierbij met genoegen het regionaal rekenkamerrapport over BsGW aan.

Aanleiding

Op initiatief van de rekenkamer Venlo zijn 11 rekenkamer(commissie)s in de zomer van 2020 een onderzoek gestart naar BsGW, de gemeenschappelijke regeling gemeentelijke belastingen. Behalve de rekenkamer Venlo betreft het de rekenkamer(commissie)s van Beesel, Bergen, Brunssum, Gennep, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Peel en Maas, Sittard-Geleen en Stein.

Aanleiding voor dit onderzoek waren de signalen die we hadden opgehaald uit het rondje langs de fracties dat we als rekenkamer hadden gemaakt. Ook bij de andere rekenkamers en gemeenteraden was er behoefte om meer inzicht en (financiële) grip te krijgen op de gemeenschappelijke regeling BsGW. De heffing van belastingen, de afhandeling van klachten en de financiële consequenties voor de gemeenten en waterschappen zijn immers zaken die alle inwoners raken.

Bedoeling van het regionale rekenkameronderzoek naar BsGW is om praktische aanbevelingen aan te bieden om als colleges en raden samen met BsGW effectief te sturen op de kwaliteit en de kosten.

Wat hebben we onderzocht?

Hoofdvraag van het onderzoek is: **hoe effectief en kosten-efficiënt is de taakuitvoering van BsGW voor de deelnemende gemeenten?** Dit is uitgewerkt in drie vragen:

- Hoe ontwikkelt de kwaliteit van de taakuitvoering zich (effectiviteit)?
- Hoe ontwikkelen de kosten van dienstverlening van BsGW zich?
- Hoe is de sturings- en verantwoordingsrelatie tussen gemeenten en BsGW vormgegeven?

Doel van dit onderzoek is om inzicht te geven in:

1. De kostenontwikkeling en de ontwikkeling van de kwaliteit van de taakuitvoering/dienstverlening door BsGW.
2. De mate waarin de gemeenten (college en raad) grip hebben op de ontwikkeling van de kwaliteit van de taakuitvoering/dienstverlening en de ontwikkeling van de kosten van BsGW.

Wat zijn de conclusies?

BsGW heeft volgens bestuurders en ambtenaren van de aan het onderzoek deelnemende gemeenten een duidelijke meerwaarde. In de gemeenteraden is dat beeld minder eenduidig, stellen we vast.

Over de **kwaliteit van de dienstverlening** en de ontwikkeling daarvan door de jaren is het moeilijk om harde uitspraken te doen. Dat komt door het ontbreken van een kwalitatieve nulmeting, gefragmenteerde informatie en ontoereikende indicatoren. Het is daardoor ook niet mogelijk om vast te stellen of BsGW het strategische doel van 'minimaal gelijkblijvende kwaliteit van dienstverlening' heeft gerealiseerd.

Over de kostenontwikkeling kunnen we wel duidelijkheid geven. Zo is de oorspronkelijke financiële taakstelling van 10% kostenreductie gerealiseerd en wordt vastgesteld dat sprake is van grip op de *algemene kostenontwikkeling* van de BsGW. Dat geldt niet voor de ontwikkeling van de proceskosten, daar is vrijwel geen grip op. Die proceskosten komen voort uit de stijging van het aantal bezwaarschriften, die alle betrokkenen grote zorgen baart. Ook in Venlo is dit het geval. Voor deze stijging is helaas geen eenduidige oorzaak aan te wijzen.

Daarnaast concluderen we dat het aannemelijk is dat de samenwerking in BsGW tot een aanzienlijke besparing door de deelnemende gemeenten heeft geleid, zoals bij aanvang was beoogd. We kunnen dit achteraf niet meer met 100% zekerheid vaststellen, maar het is wel aannemelijk.

De kaders voor de **sturings- en verantwoordingsrelatie** tussen BsGW en gemeenten zijn in formele zin goed geregeld. Maar in de praktijk werkt het niet optimaal. Een voor de gemeenteraad belangrijke bevinding is dat er nauwelijks sprake is van sturing vooraf en verantwoording achteraf in de gemeenteraden over de inbreng en inzet van de gemeente in het Algemeen bestuur van BsGW. Bestuursrapportages en AB-besluiten worden zelden geagendeerd en besproken. Daarnaast is de kwaliteit van de informatievoorziening in de ogen van de raden maar ook de gemeentelijke portefeuillehouders en accounthouders niet in alle opzichten goed genoeg. Informatie is vaak te gedetailleerd en onoverzichtelijk.

Aanbevelingen

De eerste aanbevelingen gaan dan ook over het verbeteren van de informatievoorziening naar gemeenten over de ontwikkeling van de kwaliteit van dienstverlening en kosten. Hiervoor zijn duidelijke indicatoren en een overzichtelijk dashboard nodig. Ook wordt BsGW aangespoord om beter en actiever te communiceren met gemeenteraden. De rekenkamer hecht eraan te benadrukken dat dit een punt is waar de raad het college op kan aanspreken. BsGW is immers geen verzelfstandige organisatie maar een samenwerkingsverband van gemeenten, dat wordt bestuurd door de verzamelde portefeuillehouders.

Voor wat betreft de oplopende proceskosten dringen de rekenkamers er bij BsGW en gemeentebesturen op aan om te komen tot een diepgaande analyse van de oorzaken en vervolgens een voortvarende gezamenlijke strategische aanpak om de proceskosten terug te dringen en deze aanpak strak te monitoren.

Om de kwaliteit van dienstverlening verder te verbeteren en mogelijk verder kosten te besparen wordt in het rapport voorgesteld om deze beter te monitoren én om nadrukkelijk met elkaar de mogelijkheden van verdere harmonisatie van taken op te pakken. Daarbij is de nadrukkelijk de raad aan zet, aangezien de verordenende bevoegdheid een bevoegdheid van de gemeenteraad is.

Het rekenkamerrapport sluit af met de aanbeveling om het samenspel tussen Dagelijks bestuur (DB) en Algemeen bestuur (AB) te verbeteren om het AB meer in positie te brengen als hoogste bestuursorgaan van BsGW.

Vervolg

Het college van B&W van Venlo heeft een bestuurlijke reactie op het rapport gegeven, die u kunt terugvinden in het rapport. De rekenkamer is tevreden dat de conclusies en de aanbevelingen worden omarmd. Na behandeling in de raad is het zaak om de noodzakelijke verbeterlagen zo spoedig mogelijk in gang te zetten. Juist omdat daarbij alle deelnemers betrokken zijn, is het van belang dat de besturen van de gemeente Venlo en de andere gemeenten en het waterschap zich committeren aan een daadkrachtige aanpak. Er is immers werk aan de winkel!

De eerstvolgende stap is dat de rekenkamer het presidium verzoekt om het rapport in september op de agenda te zetten. Eind augustus ontvangt u daartoe van ons het bijbehorende raadsvoorstel.

De rekenkamer komt in september het rapport en de conclusies en aanbevelingen graag nader toelichten.